

יום ד' ט"ו חשוון תשע"ו

פג באר הגולה

צ נחכות לו ק הנא"ה ר שם פושנה ש מגלה כד ת רבנו יונה ור"ן והרמב"ן והושב"א רבנו יואל המיו א אגור ופירו"ק כשרש מר וקשם רבי שמחה

הלכות ברכות סימן נג

קבוע צריך (יט) (מד) לשרב מעט קדם שיורד לפני התכה. ולא יותר מדי, אלא פעם ראשונה משרב, וקשיאמרו לו פעם שניה, מכין עצמו כמו שרוצה לעמוד, ובפעם שלישית נעמד. ואם האומר לו שיורד הוא אדם גדול, אינו משרב לו (כ) (מה) כלל: יז אם טעה שליח צבור וצריכין להעמיד אחר תחתיו, אותו שמעמידין תחתיו *לא ישרב: יח שהאומר אינו יורד לפני התכה מפני שבגדי צבועין או מפני שברגלי סנדל, (מו) לא ירד (מז) באותה תפלה כלל, מפני שדרך האפיקורסין להקפיד בקף וחישיון שמה אפיקורסות נזרקה בו: (הגה ונאפלו אם נותן (מח) אמתלא לדרבני לא מהג"י (כ"י בשם ר"י יהונתן): יט תיש מונעים (נא) [נא] גר (מט) מלהיות שליח צבור, (נ) ונדרחו דבריהם. אפלו יחיד (נא) יכול לעכב ולומר (נב) איני רוצה (נג) שפלוני יהיה חזן, אם לא שפבר הסכים עליו (נד) מתחלה: הגה ונדקא שיהיה לאותו יחיד טעם הגין עלפי (נה) טובי העיר, אבל בלאו הכי אין היחיד יכול למחות בשליח צבור (כחרי"ו סי' ט). ואם הוא

באר היטב

סומא אפלו בא' מעיניו שלא יתפלל בקמים גורמים דיכא דאיכא אחר ראוי וקגון פיוצא בזה ע"ש נ"י בתש"ו א"ש סי' י"ו יכלתם רב סי' ב ובדבר שמאל סי' יב: (יט) לשרב. ש"ץ שלא רצה להיות עוד ש"ץ וקבלו אחר במקומו א"צ רשות פניו שבגדו עוד להיות ש"ץ: ונדקא מהקהל א"צ לטל רשות אכל מש"ץ השני צריך לטל רשות, תשובת יד אלקהו סי' ל"מ"ד ע"ש: (כ) כלל. דאין משרבין לקדול. וכתב התוספות ספ"ז דפסחים דבדבר גסות ושררה אפלו האומר לו היא אדם גדול ישרב: דאין משרבין דכתיב "כי אב המון גוים ותמדי". ש"ץ ממזר. פליה במחלוקת אם ממזר פשר לכתב תפלין. שכנה"ג הנהגת ב"י: (כז) מתחלה. ואם קבלוהו לזמן ונשלם הזמן לא

שערי השוכה

התקשה אם העביר גבין עומדים קשימו ליה לן כה: [כא] גר. עכ"ט שכתב שפמנו פליה במחלוקת אם פשר לכתב תפלין, ור"ל שהוא פלגמא בקדרי, וצ"ל לעיל סי' לט וצ"ל ברי"ר סי' רפא ובדברי הש"ך שם, ובספר ראשון לציון (שחבר קדוש ה' בעל הא"ח) כתב לענין דינא דהפסול אינו אלא בנדרה ד"לא בלא מקור" שאינו בותב האזנה לשמה אבל שאר חס"ת כשרה, ובכרי"ו שם ביר"ד מסיק דכל חס"ת פסול, גם לא יהיה ש"ץ. אף תפלין שכתב כשרים במ"ש מדרים סי' לט:

לפי שלא יוכל לומר אלקהי אבותינו, ונדרחו דבריהם (נא) גר. לפי שלא יוכל לומר אלקהי אבותינו, ונדרחו דבריהם (נא) גר. לפי שלא יוכל לומר אלקהי אבותינו, ונדרחו דבריהם (נא) גר. לפי שלא יוכל לומר אלקהי אבותינו, ונדרחו דבריהם (נא) גר.

באר הלכה

להמתין כלל. ומכל מקום בדיק יש לנשב דעת השלחן ערוך, דמיני הנקרא בש"ץ שאינו קבוע לענין התפלה רק שהוא ממנה לשארי דברים, ולפי מה שפירש רש"י ב"ל"ן כד ע"ב ד"ש ש"ץ שהוא מקנה לתקיעת שופר ולגדות ושאר דברים, צ"ע שם, ואף על גב דבדואי מתרצים העביר שיהיה הוא שלוחם גם כן לתפלה מכל מקום עבר דממלך, מה שאין כן בש"ץ שהתמנותו היה העקר שהוא יהיה הש"ץ לתפלה, אין צריך למקלף כלל. ובלו"ם שם, פ"נ שזה היום הראשון שנתמנו לעבודתם, כדמוכח בקרא שם, אפשר דגרע מש"ץ קבוע ששומר המיד לקד: * לא

משנה ברורה

נמתין, שהרי כבר מנוהו לזה: טז (מד) לשרב. שליח צבור שלא רצה להיות עוד שליח צבור וקבלו אחר במקומו אין צריך רשות, פ"נ שבגדו עוד להיות שליח צבור: ונדקא מהקהל אין צריך רשות אבל מהשליח צבור השני צריך לטל רשות, פ"נ כתב בתשובת יד אלקהו. ולפי מה שבארנו בבאר הלכה, גם שליח צביר קנה צריך לטל רשות מתחלה: (מה) כלל. דאין משרבין לקדול. וכתב התוספות סוף פרק ז דפסחים, דבדבר גסות ושררה, אפלו האומר לו הוא אדם גדול ישרב:

יח (מו) לא ירד. ונאפלו (לט) אם הוא מתקרב אחר כך ואומר הרני עובר בצבועים, לא ששקנין לה: (מז) באותה תפלה. דבין (מ) שלא שמענו ממנו בהדיא דברי אפיקורסות⁵⁵⁶, די לחש על ידי זה לאותה תפלה לכד: (מח) אמתלא. כגון שאמר שדבריו היה לכבוד המקום ולחפש לבנים, מכל מקום פ"נ שהצבור בקשו ממנו להתפלל להם כף לא היה לו להיות סרבן, פ"נ דמדינא מטר. כתב הפרי חדש, דקרא אם אחר כך אמר האמתלא, אבל אם מדין קשאמר שאינו עובר בצבועים אמר תכף תסעם, שאין דרך כבוד לה' כי אם בלכנים, ירד, צ"ע שם: יט (מט) מלהיות שליח צבור. לפי שלא יוכל לאמר "אלהי אבותינו", אבל כשהוא מתפלל בינו לבין עצמו יאמר "אלהי אבות ישראל": (נ) ונדרחו דבריהם. שהוא יכול לומר גם כן "אלהי אבותינו", דאבדקם נקרא אב המון גוים⁵⁵⁶ דכתיב "כי אב המון וגו'", מפני (מא) שלמד לכל העולם אמונת ה'. שליח צביר ממזר, פליה במחלוקת אם ממזר פשר לכתב תפלין [פ"נ כתוב בשיורי כנסת הגדולה. ולפי זה, להמגן אברהם בסימן לט שכתב בשם הדר"מ שם דמטר לכתב תפלין, מטר להיות שליח צבור⁵⁵⁷. אמנם בספר ברפ"י וסוף ביהודה דעה רפא מסיק דשליח צבור לא יהיה⁵⁵⁸], ותפלין שכתב כשרים: (נא) יכול לעכב. בעת ההתמנות, והטעם (נב) שהרי התפלות במקום התמידים תקנום, וכל ישראל יש להם חלק בתמידים, ומי יוכל להקריב קרבנו שלא מדעתו; אם לא שפבר הסכים עליו, ואז אין יחיד וגם חצי הקהל יכולין להעבירו אפלו רוצים לתן לו שכוו משלם, פ"נ שלא עשה שלא בהגון, אבל רב הקהל יכולין להעבירו⁵⁵⁹ אם נותנין לו שכוו משלם [א"י]. ועכשו הרשות להעבירו רק ביד שבעת טובי העיר⁵⁶⁰ או הנבחרים, כל מקום ומקום לפי התקנה [פמ"ג]: (נב) איני רוצה. (נג) ונדקא ש"ש שליח צבור אחר שיוכלו הקהל להשפירו בדכיו, אבל אם אינו בנמצא, או שהוא בנמצא אלא שפא להוסיף בדמים, יכולין הקהל לומר לו אין בדינו להוסיף, אלא הוא יוסיף משלו; ואף אם יבדו טענתו שזה השני הוא מעלה מן הראשון כנגד תוספות הדמים, אפלו הכי יכולין הקהל לומר אין יכלת כל כך בדינו להוסיף בדמים: (ג) שפלוני יהיה חזן. הוא הדין בכל המנויים יכול למחות⁵⁶¹, אפלו בחכם מרביץ תורה ותוסף ישיבה. ונדקא כשרוצה לקבל אחר, אבל אם מוחה שאינו רוצה שיהיה מרביץ תורה בקהל, פשיטא שאין במחאתו כלום, ונאפלו המעוט יכולין לכף לרב. ונאפלו ברוצה למנות אחר, אם אות' שרב הקהל מסכימים עליו הוא עדיף מזה, גם כן אינו יכול למחות, ואפשר דאפלו מעוט יכולין לכף לרב לשכר מעלה [כנה"ג]. כחבו האחרונים, שזה הדין דשלחן ערוך הוא ונדקא בימיהם, אבל היום שידוע שבבנותנו תרבים הרבה מחזיקין במחלוקת בלי טעם גריד וכוונתם שלא לשם שמים, אם היו צריכין לשאל לכל יחיד ויחיד בענין המנויים, פ"נ לענין מנוי הש"ץ או מרביץ תורה ואב"בית דין בעיר וכל כהאי גוונא, לא היו מסכימים לעולם, על כן הולכין אחר רב פורעי המס, ונאפלו פס"י קרבי ביניהם [מ"א]. ועכשו המנהג שהולכין אחר שבעת טובי העיר או אחר הנבחרים מן הקהל על זה, כל מקום ומקום לפי מנהגו [פמ"ג], והכל שלא ירבו המחלוקות, ואין משיגין על יחיד. והמגן אברהם כתב עוד טעם, דלא שפך היום דין דעכוב יחיד לענין שליח צבור, ונדקא בזמניהם שהיה השליח צבור מוציא רבים ידי חובתם בתפלתו או היה יחיד יכול לעכב, דאין נעשה שלוחו בעל כרחו, מה שאין כן עתה שכלם בקיאים⁵⁶², רק השליח צבור הוא לפיכך⁵⁶³, אף על פי שאומר קדיש וברכה, אין כל כך קפידא: (נד) מתחלה. ואם קבלוהו לזמן ונשלם הזמן לא מקרי הסכים עליו מתחלה, דעכשו הרי גילה חדשה וכאלו לא היה שם עדין [ט"ז]. וע"פ מה שכתבנו בסוף סעף קטן הקודם. ראובן שהיה שליח צבור שכיר שנה והשלים שנתו, והתחיל להתפלל ימים מספר מהשנה החדשה, ומקצת אנשים מחו בו באמנם שפבר נשלם השנה שהשפירוהו ושאנים רוצים אותו עוד, והשליח צבור טען שמאחר שפבר התחיל להתפלל בהימים נזרים שהם מהשנה החדשה ולא מאנו בו, שלהיותו שכיר שנה, מקצתה ככלה, ושפירעו לו משלם, פסק בתשובת מ"ץ דהדין עם השליח צבור. צ"ע לקט הקמח יד ע"א: (נה) טובי העיר. רוצה לומר, שהציע לפניהם איזה ענין שפשביל זה אינו

שער הציון

(לט) ט"ו: (מ) מבית יוסף: (מא) התקפים: (מב) בית יוסף: (מג) באר היטב, רש"ל:

הַלְבוֹת בְּרָכוֹת סִימָן נג

166 בְּאֵר הַגּוֹלָה

(ג) שוואו, וְכֹל לְמוֹחֹת בּוֹ (ג) קִדְּם שֶׁהֶסְפִּים (כג) [כג] צִלְיֹ (מהר"ם שדוהא סימן סד ומהר"ק שורש מד). וּמִי שֶׁהוּא (נח) שׁוֹנָא וְלִשְׁלִיחַ-צִבּוֹר לֹא יַעֲלֶה לְסִפְר־תּוֹרָה בְּשִׁקְוָא הַתּוֹכַחָה (אור חר"ק): **כ** יֵאָם אֶחָד רוֹצֵה לִזְמַר תַּפְּלָה (נט) בִּשְׁבִיל (נד) אֲבִיו וְאֶחָד רוֹצֵה לִזְמַר בִּשְׁבִיל אַחֵר, מִי (ס) שִׁירָצָה (סז) הִקְהֵל שְׂיֹאמַר הַתַּפְּלָה (סא) הוּא יֹאמַר: **כא** יֵאֵין לְמִנּוֹת שְׁלִיחַ-צִבּוֹר עַל-פִּי שׁוֹר עֹבֵד גְּלוּלִים (סב) אֶף-עַל-פִּי שָׂרֵב הַצִּבּוֹר חֲפָצִים בּוֹ: **כב** יִשְׁלִיחַ-צִבּוֹר (סג) בַּשָּׂכָר (כו) עֲדִיף טַפִּי מִבְּנִדְבָּה: הִגָּה וְאֵין לְאָדָם (סד) לְהַתְפַּלֵּל (סה) בְּלֹא רִצּוֹן (סז) הִקְהֵל. וְכֹל מִי

ב שם ג מרדכי פרק
החובל ד תשובת
הרשב"א סימן תנ

שערי תשובה

(ג) **עָלִיו**. עב"ט, ומ"ש בענין שונא לעלות לקראת תחובתה עמ"ש בשערי מקרי חסדים עליו תחלה, דעכשו הר קבלה תדשה וכאלו לא היה שם עדין, ט"ו. וכתב המ"א נ"ל דוקא במצותם שהיה הש"ץ מוציא הרבים י"ח בתפלתו אז היה יחיד יכול לעקב דאין נצטוו שיהיו בע"כ, משא"כ עתה שפלים בקיאים רק הש"ץ הוא לפיוטים אע"פ שאומר קדיש ויברכו אין כי"כ קפידא. ראובן שהיה ש"ץ שכיר שנה והשלים שנתו והתחיל להתפלל עוד ימים מספר ממשנה תדשה, ומקצת אנשים כמו בו במקרים שכבר נשלם השנה שהשכיחותו ושאינם רוצים אותו עוד, והש"ץ טען ששמחו שכבר התחיל להתפלל בתקנים נוראים שהם מהשנה תדשה ולא מאנו בו, שלהיותו שכיר שנה מכזתה ככלל ושיפיעו לו מושלם, פסק בתשובת מ"צ הדיון עם הש"ץ. עין לט"ה הקמח דף י' ע"א: (כג) **עָלִיו**. אבל אם נצטוו שיהיו שואלין אחר השפיס עליו אין יכול למחות, אלא הש"ץ קצתו לומר בפרשת שפיט הקנאה מלבו ויציגוהו בתפלתו, שבת"ם פאדואה שם. וכתב מהרש"ל פ"ק דתל"ט סי' א' ה' דיוודי לכל למחות דוקא אם הוא מהנשואים עליו ומסים ואע"פ שאינו חשוב כי"כ, תרנא. שיש ש"ס אחר שכלל הקהל להשכירו בדמיו. אבל אם אינו מבוצע אלא שיש מבוצע אלא שבא להוסיף בדמים. יכולין להקל לומר ל' אין יכולת בדיניו להוסיף בעבור שנתו אלא הוא יוסיף משלו; ואף אם יברר טענתו שזה השני מעלה מן הראשון כנגד תוספות הדמים אפ"ה יכולת הקהל לומר אין יכולת בדיניו להוסיף כי"כ בדמים עכ"ל וכי"כ השכנ"ג ועת"ש ע"ש. וט"ו כתב: וקבר יש מנהג ברב הקהלות בענין קבלה הש"ץ שהוא עלי"פ רב פורעי הסם או קוראי עדה ואין הש"ץ יכולים למחות ע"ש, ועי' בתשובת נקמתי תתקנא סי' י"ד. כי בדי"מ בשם איז' דש"ץ (אנינו) צריך להסניף לבבדו, ובכילי דשמיא צריך להוסיפם. ובשם רבי יהודה חסיד כי' דש"ץ צריך להיות אהוב להקהל שאל"כ שיקטורא תחובתה סננה היא למי שאינו אוהבו, ואמר שאם הוא שונאו לא יעלה אף שיקטוראין אותו ע"ש. ובהנ"ג כי שיותר טוב לעלות משיקטורא ענין ועובי ה' יכלו. וכתב המ"א דבין לבקרא לגברא ומר לצאת, דדוקא ששקטוראין אותו ואינו עולה מקצת קמו ע"ש: (ד) **אָבִיו**. ר"ל שמת אביו ורוצה להתפלל בדבר האביו: (ה) **הַקֵּהל**. (כז) **הַקֵּהל**. דדוקא קדיש שכן לומר בביביל אביו אכל לא יוכל להיות שלים הקהל להתפלל עליו מפרק. ומצוה לבנים לאכל להתפלל שהוא נחמדות למת ומצילו מדינה שם גיהנם. וראי צדק קודם להמולה אם אין הקהל מקפידים. עמ"א: (ז) **עָדִיד**. כי זו קרא יתר בתפלתו בשביל שיתרו: (ח) **הַקֵּהל**.

משנה ברורה

תורתה בו, כגון שמדיותיו אינם ישרים בעיניו וכהיא גונא, ולא טענת פסול, דבזה (מד) לכלי עלמא אין יחיד יכול למחות כל זמן שלא ברר פי יש לחש לפגמו: (נד) שונא. ורצה לומר, שידוע באמת מכבר שהם שונאים זה לזה, לכן (מס) יכול למחות בו, דאינו נעשה שלוחו להפלה בעל-פירושו, אבל אם אומר שהוא שונא, לא כל כמנה: (נו) קדם וכו'. אבל אם נעשה שונא לשליח-צבור לאחר שהסכים עליו, חו אין להחזיר יכול למחות, אלא השליח-צבור (מו) מתקב לומר בפרוש שסיר סתגא מלבו ויוציאו בתפלתו. גם אם מכון שלא להוציא השונא, גם אוהבים לא יצאו⁶⁴, על-כן צריכין התנאים לזהר בזה [פמ"א]. כתב בדרכי-משה בשם אור ורצו: אין שליח-צבור צריך להתניף לצבור במלי דשמא וצריך להוכיח: אך בעניני עצמו יראה להעביר על מדותיו ויהנה אהב להקהל ויבדלקמה: (נח) שונא לשליח-צבור. ורצה לומר, כיון שהוא שונא לש"ץ (מו) מסתמא שש"ץ גם-כן אינו אוהבו, כי כמים הפנים לפנים וגו', ואולי יכון ש"ץ הקורא בהתוכחה נגד פניו ונחש שסנה היא לו, על-כן פסק דמפני זה אפלי קראוה לא יעלה. ויבגס התודלה כתב דיותר טוב שיעלה משכינס לענש בשביל שהוא סבבה כבוד התורה⁶⁵, וכן הסכים הגר"א. וכן כתב בספר שיערי-אפרים וזה לשונו: צריך שיהיה אהוב להצבור והוא אוהבם, ואם ארע שהקורא יש לו שונאה על אחד מהצבור, משל על הסגן⁶⁶ שלא יצוה לקרוא לזה לפקשת התוכחה מפני שסנה היא; ואם יודע שהקורא שונא ומתירא שמה יקראוהו. יצא בין גברא לגברא מבית-הסנסת עד שיקראו אחד ויבגס אחר-כך, ואם לא יצא וקראוהו יעלה, כיון שהוא מתכונן משום כבוד התורה, שומר מצוה לא ידע דבר רע. ואסור להקורא לחשב בשעת קריאתו ענין קללה לנוכח שים אדם⁶⁷, עין שם. וכתב בפתחי-שערים, דאף להמגן-אברהם יעלה בדיעבד אם קראוהו: **כ (נט) בשביל אביו**, פרוש, שמת אביו, ורצה להתפלל בדרך האבלים, כי תפלה היא יותר מצוה מאמירת הקדיש: **(ס) שידעה הקהלה**⁶⁸. השעם, (ממ) דדוקא קדיש יכול לומר בשביל אביו ואין רשות

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

(מז) מַגֵּן־אַבְרָהָם: (מח) רִשְׁלֵי בָּיִת שֶׁל שְׁלֹמֹה חֹזֵק עֵינָיו, וְכֵהֱנִים שֶׁהוֹלִיכִין אַחֶר ז' טוֹבֵי הָעִיר אוֹ אַחֶר הַכֹּהֲנִים לֹא שֶׁיֵּהָ קָלָל זֶה: (מט) ט"ז וּמִקֵּץ אֲבָרְכָב: (מו) פִּתְחֵי־שַׁעֲרֵים עֵינָיו: (מז) מַגֵּן־אַבְרָהָם: (מז) קִעֲזִין זֶה בְּאַלְהֵי רַבָּה סִימֹן קֶלֶב וּפְרִי־מִקְדָּשִׁים שֶׁם עֵינָיו: (מב) פְּרִי־מִקְדָּשִׁים בְּסִימֹן קֶלֶב: (נג) בֵּית־יוֹסֵף: (נד) בֵּית־יוֹסֵף: (נה) דִּכְרִי־מִשָּׁה, מַגֵּן־אַבְרָהָם:

הַלְבוּת בְּרָבוֹת סִימָן נג

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק נז]

גם אם מכנן שלא להוציא השווא, גם אלהים לא יצא⁽⁶⁴⁾.

(64) ובטעם הדבר, כרב בשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' ט) כיון ששליח הציבור הוא שלוחם וקיבלוהו הקהל על מנת להוציא את הרבים ידי חובתם, ואם מכיון שלא להוציא חלק מהם, על מנת כן לא קיבלוהו ואינו שליח שלהם. ובאופן נוסף כתב לבאר, שהוא דין מיוחד בעניני תפילה, שזה פגם גדול בשליח ציבור אם אינו מכיון להוציא מחמת שנאה, ולכן תפילתו אינה תפילה.

עוד כתב שם, שדין זה שייך רק בשליח ציבור שנשלח על ידי הציבור, אבל לא ביחיד הרוצה להוציא כמה אנשים בנדבת לב או לבקשתם. [ועוד כתב להסתפק שאולי רק בתפילה שייך הדבר, אבל לא במקרא מגילה].

ובזמניו שאין הש"ץ מוציא את הרבים ידי חובה, כתב הערוך השלחן (סי' תקפ"א ס"ה) שלא שייך דין זה, וכמו שכתב המשנ"ב לעיל (ס"ק נג) לענין יחיד שרוצה למנוע מש"ץ להתפלל.

[משנ"ב ס"ק נח]

שהוא מְבַרֵךְ כְּבוֹד הַתּוֹרָה⁽⁶⁵⁾ וכו', מְשַׁל עַל הַסֶּהָר⁽⁶⁶⁾.

(65) כאן כתב שהטעם הוא שמבזה את כבוד התורה, ילקמן (סי' תכ"ח ס"ק יז) לענין לעלות לתורה לקריאת התוכחה, כתב שאין לסרב לעלות משום שגורם שיתקצרו ימיו.

(66) וענין הסגן, כתב לקמן (סי' קמ"א ס"ט) בשם הלבוש, שנוהגים שהגבאי או הקונה את המצוות עומד בסמוך לספר תורה כדי שיהיו שלשה, והוא נקרא סגן, והוא כביכול במקום השם יתברך שהוא מצוה לקרוא לכל מי שירצה, והקורא הוא הסרסור במקום משה, והעולה הוא המקבל במקום כל ישראל ובשליחותם. עוד כתב שם (בשם מסכת סופרים) בטעם הדבר שיהיו שלשה, שהם כנגד האבות.

[משנ"ב שם]

ואסור להקרא לחשב בשעת קריאתו ענין קללה לנוכח שום אדם⁽⁶⁷⁾.

(67) ואף בשעת קריאתו עיניו ברכה, כתב לקמן (סי' קל"ח ס"ק ה') שאין לחזן לחשוב לברך אחד, וטעם הדבר כיון שצריך שיהיה כוונתו לקרוא בתורה לשמה ולא לשם מחשבה זרה.

[משנ"ב ס"ק ס]

שיצא תהלה⁽⁶⁸⁾ וכו', אָבֵל לֹא יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ הַקֹּהֵל לְהַתְפַּלֵּל עַל-כִּרְתָּם⁽⁶⁹⁾ וכו', שהיה נחת-רוח למת ומצילו מדינו של גיהנם⁽⁷⁰⁾ וכו', שקורין יאֲרֵצִיט, הוֹחָה לְמוֹדֵל וְלֶאֱבֹל⁽⁷¹⁾.

(68) וכשיש שני חיובים באותה דרגה ושניהם מרוצים לקהל, כתב בביה"ל לקמן (סי' קלב מאמר קדישין עמ' טו) שיטילו גורל ביניהם, והאחד יתפלל עד 'אשרי' שלפני 'ובא לציון', והאחר יתפלל מ'אשרי' ואילך.

(69) ומדין זה למד בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ה סי' ג), שגם הרוצה להתפלל עבור נפטר צריך את הסכמת הקהל לכך, וכן שיכולים הציבור לרצות שיתפלל עבור נפטר גם מי שאינו בנו אלא קרוב בעלמא [אז אפילו שאינו קרוב אלא שרצה לזכותו ולהתפלל עבורו], ואפילו אם יש שם בן שרוצה להתפלל על אביו, וסיים, שלמעשה נוהגים שהאבלים מתפללים לפני התיבה והם דוחים כל מי שרוצה להתפלל עבור קרובים וידידים.

(70) ואם הבן מתפלל תפילה חפזה ופסולה, כתב בספר מנוחה וקדושה (לגה"ח ישראל איסר מפוניבו ח"א שער התפלה סי' יח), שלא די שאינו מטיב לאביו אלא אף גורם להכביד בעונו.

(71) ודין זה שיאריציט דוחה את האבל מלהתפלל, כתב בביה"ל (שם) שהיינו דוקא לאבל תוך י"ב חודש, אבל כשיש אבל שהוא תוך שלשים יום, לענין אמירת קדיש עליהם להתחלק ביניהם, אולם אם יש כמה שיש להם יאריציט, נדחה האבל שתוך שלשים יום. וכתב הגשר החיים (ח"א פ"ל אות י ס"ק ב) שכשמתחלקים ביניהם בתפילה, האבל תוך שלשים יום יהיה ש"ץ עד 'אשרי' שלפני 'ובא לציון', ומי שיש לו יאריציט יתפלל משם 'אילך', וכן כתב בשו"ת אגרות משה (יר"ד ח"ד סי' ס אות א).

והוסיף בשו"ת אגרות משה (שם), שבתפילת מנחה וערבית יהיה האבל שהוא תוך שלשים יום ש"ץ, ובעל היאריציט ידחה.

ובמקומות שנוהגים שהש"ץ שהתפלל סליחות מתפלל לפני התיבה כל אותו יום, כתב לקמן (סי' תקפ"א ס"ק יד) שהוא קודם לאבל למוהל וליאריציט. והוסיף, שהא"ר (שם ס"ק יז) כתב שאם בעל היאריציט מתענה, הוא קודם, ומ"מ מ'אשרי' שלפני 'ובא לציון' יש לתת גם לאבל להתפלל.

[משנ"ב ס"ק סא]

נדאי אין להתקטט בפְּשִׁיל שום מְצוּה עם הַצְּבוֹר⁽⁷²⁾.

(72) וכשרואה שיש מחלוקת מחמת זה, כתב לקמן (סי' תקפ"א ס"ק יא) שלא יתפלל ואף אם מחמת זה יתפלל מי שאינו הגון. והוסיף הערוך השלחן (סכ"ב) שעל זה אמרו (מועד קטן ה, א) "כל השם אורחותיו זוכה ורואה בישועת אלקים". ובשו"ת חת"ם סופר (יר"ד סי' שמה ד"ה ובענין) כתב שמי שמתפלל תפילה ששייכת לחבירו, לא הועיל לעצמו ולא הפסיד לחבירו, כיון שהתפילה עולה עבור נשמת מי שהיא מגיעה לו.

[משנ"ב ס"ק סג]

שש"ץ בפְּשִׁר צְדִיק⁽⁷³⁾.

(73) ולשוכרו להתפלל רק בשבת, כתב השו"ע לקמן (סי' שו"ה) שאסור ומשום "שכר שבת", והוסיף שיש מי שמתיר, וכתב במשנ"ב שם (ס"ק כג) שמי"מ אינו רואה כזה סימן ברכה, וסיים שם (ס"ק כד) שנוהגים להקל בזה, והחושש לדעת האוסרים לא יקצוב עמו תחילה, ומה שולקח אחר כך יש לומר שהוא כמתנה, וראה עוד מה שכתבנו שם.

